

BOŠTJAN GODEC

Nove sorte jablan

sorte z začetka 21. stoletja

Kmečki glas

Vsebina

KNJIGI NA POT **5**

ZGODOVINA SORTIMENTA JABLANE PRI NAS **6**

TERMINOLOGIJA PRI OPISOVANJU SORTE **10**

Oblika ploda **10**

Velikost in masa ploda **10**

Barva ploda **12**

Čas obiranja plodov **12**

Okus ploda **13**

ZAŠČITA SORTE IN BLAGOVNA ZNAMKA **14**

Zaščita sorte **14**

Blagovna znamka **15**

SODOBNI SORTIMENT JABLANE **16**

SORTE JABLAN, NEODPORNE PROTI
JABLANOVEMU ŠKRLUPU **17**

Piros **20**

Zonga **22**

Sunrise **24**

Zari **26**

Sansa **28**

Civni *Rubens* **30**

Bay 3484 *Baya Marisa* **32**

Rafzubin *RubINETTE* **34**

Milwa Diwa Junami **36**

Falstaff **38**

Pinova *Corail Pinata Sonata* **40**

Šampion **42**

Nicogreen *Greenstar* **44**

Pilot **46**

Nicoter *Kanzi* **48**

La Flamboyante *Mairac* **50**

Iduna **52**

Caudle *Cameo Camela* **54**

Granny Smith **56**

Cripps Pink *Pink Lady* **58**

SORTE JABLAN, GENETSKO ODPORNE PROTI
JABLANOVEMU ŠKRLUPU **60**

Ametyst **64**

William's Pride **66**

Redfree **68**

Nela **70**

Collina **72**

Gaia **74**

Gemini **76**

Dalinbel *Antares* **78**

Merkur **80**

Rubinola **82**

Santana **84**

Renoirciv *Rene* **86**

Coop 39 *Crimson Crisp* **88**
Smeralda **90**
CIVG198 *Modi* **92**
Ladina **94**
CIV323 *Isaaq* **96**
Ariwa **98**
Sirius **100**
UEB 32642 *Opal* **102**
Orion **104**
Delorina *Harmonie* **106**
Produkta **108**
Relinda **110**
Rajka **112**
Topaz **114**
Ecolette **116**
Goldstar **119**
Bonita **120**
Delfloga *Delbardivine Divine* **122**
Karneval **124**
Ariane *Les Naturianes* **126**
Rubelit **128**
Golden orange **130**
Luna **132**
Primiera **134**
Inored *Story* **136**
Shalimar **138**
SQ 159 *Natyra* **140**
Fujion **142**
Enterprise **144**
Coop 38 *Goldrush Delisdor* **146**
Renora **148**

STEBRIČASTE JABLANE – ZA MAJHNE VRTOVE **150**

Bolero **152**
Charlotte **154**
Starcats **156**
Polka **158**
Waltz **160**

OPRAŠEVALNE SORTE JABLAN **162**

TRENDI PRI ŽLAHTNENJU JABLANE **166**

Proti škrlupu odporne sorte **166**
Jabolka z rdečim mesom ali rdečemmesnate
sorte **166**
Jabolka za prigrizek **168**
Sorte z močno rdeče obarvanimi plodovi **168**
Sorte s posebno notranjo kakovostjo plodov **170**
Hipoalergene sorte **170**
Sorte s prepoznavnimi plodovi **170**

Zgodovina sortimenta jablane pri nas

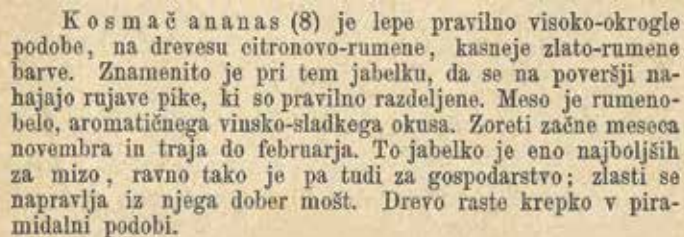
Sadje je od nekdaj del naših prehranjevalnih navad. Jabolko ima kot sadež pri tem zagotovo pomembno, če ne celo najpomembnejše mesto. Zgodovina razvoja njegovega sortimenta je sledila razvoju sadjarstva, pogosto pa je bilo tudi obratno. Prvim pridelovalnim orodjem in pripomočkom so se sčasoma pridružili njihovi predelovalni vrstniki. Posebnosti in specifičnosti sortimenta so narekovala prilagoditve v tehnologijah pridelave, pripadajoči sadjarski mehanizaciji, drevesničarski pridelavi, odnosu do okolja in odnosu do potrošnika jabolok.

Prvi zapisi o pridelavi sadja na naših tleh segajo v Valvazorjevo 11. knjigo *Slava vojvodine Kranjske* iz leta 1689. V njej so namreč opisane ter še pogosteje samo našete vrste in sorte, ki so bile takrat zastopane v naših graščinskih, samostanskih in kmečkih sadovnjakih.

Leta 1817 je naš duhovnik, zgodovinar, narodopisec, pesnik ter jezikoslovec Urban Jarnik objavil prvi sadni izbor v slovenščini *Od vse sorte v enim vrti*. Med jablanovimi sortami priporoča mošancelj, različne renete, kosmače, čebularja, limonasto jabolko ter rožmarinovca oziroma rožmarinarja. Slednji ni nič drugega kot pozneje zelo uveljavljena sorta zlata parmena. Naš sadjar, duhovnik, drevesničar in misijonar Fran Pirc je leta 1830 izdal prvi ter nato leta 1834 še drugi del *Krajskega vertnarja*. O tedanjem sortimentu

sadnih dreves v omenjenih dveh knjigah ni veliko zapsanega. Pirc je namreč nameraval izdati tudi tretji del, v katerem je nameraval obdelati in predstaviti tedaj razširjen sortiment sadnih dreves pri nas. Leta 1835 se je dokaj na hitro odločil za misijonarjenje in odhod v Ameriko, tako da do realizacije ni prišlo. V knjigi *Umno kmetovanje in gospodarstvo* iz leta 1854 je avtor Janez Zalokar naštel kar 224 sort jablan, ki so uspevale na Krajskem. Najbolj bogato zastopana je bila skupina kosmačev. Samo teh je bilo namreč kar 51.

Jablanove sorte so v knjigi *Umni sadjerejec* iz leta 1878, avtorja Franca Kuralta, razdeljene v 15 razredov. Opisanih je 73 sort. Primer opisa za sorto ananasova reneta (kosmač ananas) je podan spodaj.

Kosmač ananas (8) je lepe pravilno visoko-okrogle podobe, na drevesu citronovo-rumene, kasneje zlato-rumene barve. Znamenito je pri tem jabelku, da se na poveršji nahajajo rujave pike, ki so pravilno razdeljene. Meso je rumenobelo, aromatičnega vinsko-sladkega okusa. Zoreti začne meseca novembra in traja do februarja. To jabelko je eno najboljših za mizo, ravno tako je pa tudi za gospodarstvo; zlasti se napravlja iz njega dober mošt. Drevo raste krepko v piramidalni podobi.

Razvoj drevesnic v prvi polovici 19. stoletja je pospešil pomološko usmeritev evropskega in našega sadjarstva ter s tem uvajanje številnih tujih sort.

V tem času je veljalo pravilo 'kolikor dreves toliko sort'. Uvajanje številnih novih sadnih sort je sicer pospeševalo razvoj sadjarstva, vendar pa sta številčnost in raznovrstnost sort ovirali pridelovanje sadja in zmanjševali vrednost pridelkov. Zaradi naštetega so si takrat vodilni sadjarji od časa do časa prizadevali, da bi zmanjšali število sort in se omejili na najboljše. Zmanjševanje števila sort je razvidno že iz števila sort v t. i. normalnih deželnih sortimentih za Spodnjo Štajersko, Koroško, Kranjsko in Goriško, ki so bili sestavljeni ob koncu devetnajstega stoletja na potujočih zborovanjih. Sledila sta slovensko-nemški normalni sadni izbor za Spodnjo Štajersko leta 1904 ter začasni normalni sadni izbor za Kranjsko leta 1910. Izhodišče pri sestavi slednjega so bili rezultati ankete, s katero so ugotovili, da sadjarstvo na Kranjskem zaostaja zaradi številnih sadnih sort, kar je posledica preučevanja preširokega izbora in njegovega uvajanja v nasade. Potrebna je bila kritična presoja, katere sadne vrste

V Sadnem izboru za Slovenijo v besedi in sliki iz leta 1928 je bila sorta jonatan kot novost v našem sadjarskem prostoru predstavljena z naslednjimi besedami. »Jonathana smo sprejeli v izbor za poizkušnjo. Do tega nas je nagnila krasna barva in prvovrsten okus plodov in izredna rodovitnost. Zlasti barva plodov je važna, ker imamo tako malo jabolk z rdečo barvo, ki je vsaj za nekatere pokrajine tolike važnosti. Kakor že sedaj vse kaže, se bodo naše nade uresničile povsod, kjer bodo sadili to sorto v prikladne lege in ji primerno stregli.«

SADNI IZBOR ZA SLOVENIJO.

SLIKA 38

JONATHAN

Sorta jonatan iz Humekovega Sadnega izbora za Slovenijo v besedi in sliki iz leta 1928

Terminologija pri opisovanju sorte

Sorto jablane najbolj značilno določa in predstavlja njen plod. Heterogenost sveta jablane se izkazuje v njegovem bogatem sortimentu. Na svetu naj bi bilo danes znanih okoli 7500 sort. Pri opisovanju sort se poslužujemo različnih deskriptorjev (opisovalnikov). Ti zelo natančno opisujejo posamezne lastnosti sorte, od brstov, poganjkov, listov do ploda, ter tudi nastop njenih ključnih razvojnih obdobj, kot so denimo začetek brstenja, cvetenja, zorenja. V nadaljevanju bodo predstavljeni deskriptorji, ki so vezani na plod v času zrelosti/obiranja (oblika, velikost, barva, čas obiranja) ter za okus ploda v času njegove užitne zrelosti.

OBLIKA PLODA

V različnih metodikah najdemo številne bolj ali manj podobne opise, s katerimi ponazarjamo in določa-

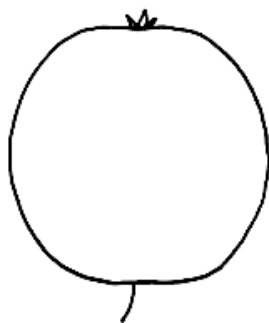
mo obliko ploda jabolka. Oblika se ocenjuje tako, da je muha, to je ostanek čašnih listov, zgoraj ter pecelj spodaj. Plod jabolka ima šest osnovnih oblik, to so okrogla, sploščena, kopasta, zvonasta (skrajšano kopasta), jajčasta ter valjasta (pravokotna) oblika. Seveda so poznane še kombinacije navedenih oblik, kot so npr. okroglasto-kopasta, okroglasto-sploščena, kopasto-valjasta in druge, s katerimi še natančneje opišemo obliko plodov. V nadaljevanju v preglednici 1 so podane osnovne oblike ploda jabolka z značilnimi (referenčnimi) sortami.

VELIKOST IN MASA PLODA

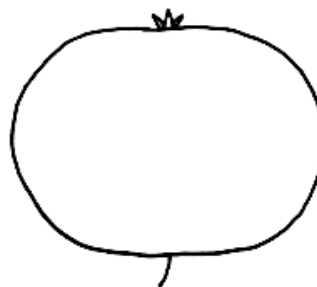
Tako velikost ploda kot njegova masa sta pomembni lastnosti sorte. Ker sta premer ploda ter njegova masa v medsebojni pozitivni korelaciji, je za njiju pri

Preglednica 1: Oblika ploda ter njegova referenčna sorta

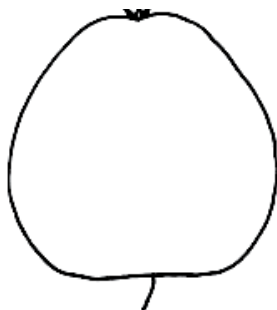
OBLIKA PLODA	ZNAČILNA (REFERENČNA) SORTA
Okrogla	jonatan, golden noble
Sploščena	štajerski pogačar
Kopasta	jonagold
Zvonasta (skrajšano kopasta)	gloster, rdeči delišes
Jajčasta (ovalna)	summerred
Valjasta (pravokotna)	mutsu, bobovec

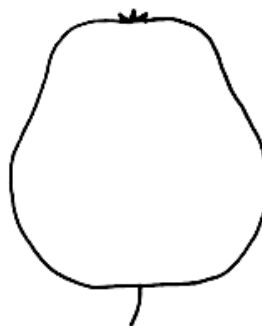
okrogla

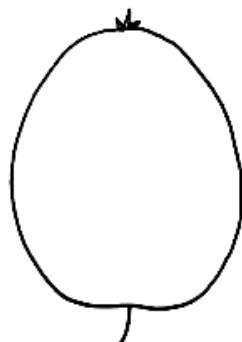
sploščena

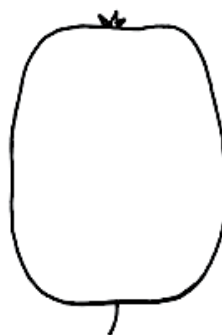
kopasta

zvonasta

jajčasta

valjasta

Šest osnovnih oblik
ploda

SANSA (-28)

IZVOR SORTE: rezultat žlahtniteljskega sodelovanja med inštitucijama HortResearch (Nova Zelandija) in Morioka Research Station (Japonska)

STARŠEVSKI PAR: gala × akane

BARVA PLODA OB OBIRANJU: osnovna rumena, prekrita z rdečo

OBLIKA PLODA: kopasta

VELIKOST PLODA: srednje velik

OKUS PLODA: prevladujoče sladek

ČAS OBIRANJA: okrog 20. avgusta ali 28 dni pred sorto zlati delišes

OBLIKE:

okrogla

sploščena

kopasta

zvonasta

jajčasta

valjasta

V sadjarski terminologiji se izraza tolerantnost ter odpornost dokaj pogosto prepletata ter marsikdaj tudi napačno uporabljata. Uporabljata se tudi v zvezi z boleznima, kot sta škrlup in pepelasta plesen. O tolerantnosti sorte govorimo takrat, ko se sorta z boleznijo lahko okuži, vendar ji ta običajno ne pusti hujših posledic. O odpornosti pa govorimo takrat, ko do okužbe ne more priti, saj ima sorta (drevo) mehanizme, ki patogenu ne omogočajo preživetja in namnožitve. Sansa je primer sorte, ki je za škrlup visoko tolerantna.

SANSA je rezultat sodelovanja dveh inštitucij: HortResearch (Nova Zelandija) in Morioka Research Station (Japonska). Starševski par sta sorti gala ter akane (primrouge). Sansa je visoko tolerantna za škrlup. To lastnost je podedovala po angleški sorti worcester parmäne, ki je eden od staršev sorte akane. Plod sorte sansa je srednje velik ter prikupnega rumeno-rdečega obarvanja. Po obliki so plodovi kopasti in podobni sorti gala. Okus je prevladujoče sladek. Splošna degustacijska ocena plodov je bila v dolgoletnem povprečju zelo dobra. Zaradi tolerantnosti za škrlup je sorta primerna tudi za ekološki način pridelave. V tujini ji zaradi navedenega in zaradi njene podobnosti s sorto gala pravijo kar biogala. Uvrščamo jo med poznejše zoreče poletne sorte. V dolgoletnem povprečju zori okoli 20. avgusta. Rezultati skladiščenja kažejo na dokaj dober skladiščni potencial, saj se v osnovnih razmerah skladiščenja (4 stopinje, 95-odstotna vlažnost) plodovi dobro skladiščijo.

BAY 3484* BAYA MARISA® (-7)

IZVOR SORTE: vzgojena je bila v Münchnu v Nemčiji na Bavarskem sadjarskem centru (Bayerisches Obstzentrum) s strani žlahtnitelja dr. Michael Neumüllerja.

STARŠEVSKI PAR: weirouge × sel. 166

BARVA PLODA OB OBIRANJU: rdeča

OBLIKA PLODA: okroglasto-kopasta

VELIKOST PLODA: srednje velik

OKUS PLODA: sladek s priokusom trpkosti; trpek okus je še prisoten, vendar ga je precej manj kot pri drugih rdečemesnatih sortah.

ČAS OBIRANJA: 7 dni pred sorto zlati delišes

OBLIKE:

okrogla

sploščena

kopasta

zvonasta

jajčasta

valjasta

Zakaj v pridelavo in s tem v ponudbo uvajati rdečemesnate sorte? Analize so pokazale, da jabolka z rdečim mesom vsebujejo višjo raven antocijanov v primerjavi z belomesnatimi sortami.

Že sicer ima uživanje belomesnatih jabolk ugoden antioksidativen učinek na človeški organizem, tako da so rdečemesnate sorte v tem smislu njihova nadgradnja.

Poznanih je že kar nekaj rdečemesnatih sort jabolk; poleg sorte BAY 3484 so rdečemesnate še roter mond (red moon), pomfital, sirena, circe, calypso, era, weirouge ...

BAY 3484 je predstavnica skupine rdečemesnatih jabolk in je bila vzgojena v Bavarskem sadjarskem centru v Nemčiji. Sorta je križanec rdečemesnate sorte weirouge z žlahtnim nosilcem oznake sel. 166.

Na trgu je BAY 3484 veliko bolj poznana pod tržnim imenom baya marisa. Plod sorte BAY 3484 je rdeče obarvan ter okroglasto-kopaste oblike.

Na plodu so dobro vidne majhne okrogle lenticele. Meso plodov je skoraj v celoti rdeče oziroma vsaj rdečkasto obarvano.

Izmed rdečemesnatih jablanovih sort je bila BAY 3484 predstavljena kot prva z značajem namiznega jabolka. Trpek okus je pri njej še vedno prisoten, a ga je že precej manj kot pri drugih rdečemesnatih sortah, ki so bile vzgojene pred njo. Sorta BAY 3484 zori v prvi dekadi septembra ali sedem dni pred zlatim delišesom.

Sorte jablan, genetsko odporne proti jablanovemu škrlupu

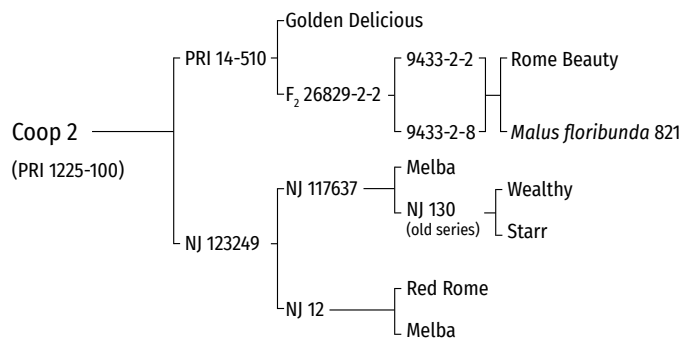
Tudi v tem primeru bi lahko uporabili nekoliko drugačen, a še vedno dovolj korekten naslov poglavja, ki bi se glasil takole: Sorte jablan, priporočene za ekološko pridelavo jabolok. Delež ekološko pridelanih jabolok je v zadnjem obdobju vse večji in še narašča. Ekološka pridelava jabolok je bila sprva vezana na tradicionalen sortiment iz konvencionalne pridelave. Vzgoja proti škrlupu odpornih sort, ki so hkrati tudi tržno zanimive, je omogočila njihov prodor in tržno uveljavitev. O prodoru sort, ki so odporne proti škrlupu (*Venturia inaequalis*), govorimo v zadnjih 30 letih. Jablanov škrlup še vedno predstavlja pomembno glivično okužbo, ki pa jo lahko rešujemo z izbiro sortimenta, ki je proti njej odporen. Pri tem je potrebno povedati, da jablanov škrlup še zdaleč ni edina težava, s katero se srečujemo pri pridelavi jabolok. Poleg škrlupa je med boleznimi potrebno omeniti predvsem različne listne pegavosti, med njimi najbolj nevarno črno listno pegavost (*Marsonina coronaria*). Druge pomembnejše bolezni so jablanova pepelasta plesen (*Podosphaera leucotricha*), navadna sadna gniloba (*Monilinia fructigena*), jablanov rak (*Nectria galligena*) ter ognjevka (*Erwinia amylovora*). Od škodljivcev so za jablano najbolj nevarne prave listne uši (*Aphididae*), mokasta jablanova uš (*Dysaphis plantaginea*), rdeča

sadna pršica (*Panonychus ulmi*), jabolčna grizlica (*Hoplocampa testudinea*) ter predvsem jabolčni zavijač (*Cydia pomonella*). Glede na spremenljivost vsakoletnih vremenskih razmer je tudi pojavnost in množičnost bolezni in škodljivcev od leta do leta drugačna. Prima je bila prva uradno priznana proti škrlupu odporna sorta. Začetki vzgoje odpornih sort segajo v ZDA v leto 1907. Takrat je namreč Charles S. Crandall križal različne okrasne drobnoplodne jablane s komercialnimi sortami. Eno od križanj, konkretnije je to bilo križanje sorte rome beauty z okrasno jablano, je dalo prve proti škrlupu odporne potomce. Pozneje je bilo ugotovljeno, da ta odpornost izvira iz okrasne jablane *Malus floribunda* 821. Prepoznan je bil eden od genov za odpornost proti škrlupu, ki je dobil oznako Vf. Leta 1945 so v ZDA začeli s programom COOP (Cooperative breeding program) treh univerz Illinois, Purdue, Rutgers. Rezultat tega žlahtniteljskega dela je bila vzgoja 43 proti škrlupu odpornih sort. Najprej so bile označene s kratico COOP in pripadajočo zaporedno številko od 1 do 43. O prvi uradno priznani sorti, ki je odporna proti jablanovemu škrlupu, govorimo v letu 1969. To je bila sorta prima. V svojem prvem delu imena sorta skriva začetnice vseh treh ameriških univerz, ki so bile vključene v program

COOP. Pospešen razvoj kemičnih sredstev za varstvo rastlin pred glivičnimi boleznimi in njihova hkratna učinkovitost sta oteževala razvoj proti škrlupu odpor-
nih sort. Dodatna težava prvih odpornih sort je bila nekonkurenčnost v primerjavi s takrat vodilnimi sve-
tovnimi sortami konvencionalne pridelave jabolk
(zlata delišes, rdeči delišes, mc intosh, empire, jonatan).
Pri tem gre izpostaviti predvsem slabše organoleptič-
ne lastnosti plodov ter njihovo slabšo skladiščno
sposobnost v primerjavi z navedenimi sortami. S pro-
grami razvoja odpornih sort so se nato začeli ukvarja-
ti tudi v nekaterih evropskih žlahtniteljskih postajah
na Češkem, v Franciji, Nemčiji, Romuniji, Švici, na
Nizozemskem, v Italiji ter tudi drugod. Kot donorji
genov odpornosti proti škrlupu služijo različne
okrasne in divje jabolane oziroma razni križanci iz
rodu *Malus* (*M. pumila*, *M. atrosanguinea*, *M. baccata*,
M. floribunda, antonovka ...).

Sorta prima

Rodovnik prve uradno priznane proti škrlupu odporne sorte z žlahtniteljskim imenom COOP 2. Pozneje je dobila ime prima.

NELA (-40)

IZVOR SORTE: vzgojena je bila na češkem raziskovalnem inštitutu za botaniko (Institute of Experimental Botany of the Czech Academy of Sciences) iz Prage, poskusna postaja Strizovice.

STARŠEVSKI PAR: prima × krasava

BARVA PLODA OB OBIRANJU: rdeča

OBLIKA PLODA: okrogla do rahlo kopasta

VELIKOST PLODA: majhen do sreden

OKUS PLODA: kiselkast

ČAS OBIRANJA: v začetku avgusta ali 40 dni pred sorto zlati delišes

OBLIKE:

Nela je križanec češke sorte krasava s sorto prima. Slednja je bila prva uradno priznana proti škrlupu odporna jablanova sorta (ameriški program PRI).

Sorta prima je imela za uveljavitev na zahtevnem trgu z jabolki še kar nekaj pomanjkljivosti, predvsem na področju organoleptike. Z nadaljnjimi križanji so želeli izboljšati predvsem notranjo kakovost njenih plodov. Enega od teh uspešnih križancev predstavlja poletna sorta nela.

Druga prav tako uspešna kombinacija križanja je sorta rubinola, ki je križanec prime s sorto rubin. Sorta rubinola je predstavljena v nadaljevanju.

N E L A je češkega izvora, vzgojena je bila na žlahtniteljski postaji Strizovice. Je križanec proti škrlupu odporne sorte prima s sorto krasava (otcovo × wagner). Osnovna barva ploda je zlatorumena, a je skoraj v celoti prekrita rdeče prižasto in prelito razporejeno. Oblika ploda je okrogla do rahlo kopasta.

Sorta nela je odporna proti škrlupu in malo občutljiva za pepelasto plesen in ognjevko.

V okusu prevladuje kislina. Zori prve dni avgusta.

Kot poletna sorta prevladujoče kislega značaja je pri izbranem krogu potrošnikov jabolk zelo zaželena. Plodovi so namenjeni takojšnji porabi, saj je njihova skladiščna sposobnost slaba.

RENOIRCIV RENE® (-10)

IZVOR SORTE: konzorcij italijanskih drevesničarjev CIV (Consorzio Italiano Vivaisti), Ferrara, Italija.

STARŠEVSKI PAR: selekcija FG-88 × selekcija B9-5

BARVA PLODA OB OBIRANJU: osnovna rumena, prekrita z rjavostjo, na osončeni strani lahko rdeča

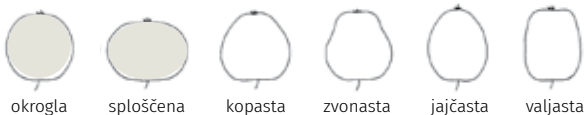
OBLIKA PLODA: okrogla do rahlo sploščena

VELIKOST PLODA: srednje velik

OKUS PLODA: sladkega okusa z izrazito sadno aromo

ČAS OBIRANJA: zadnje dni v avgustu ali 15 dni pred sorto zlati delišes

OBLIKE:

Dve sestri ali Na terasi je slika olja na platnu iz leta 1881, francoskega umetnika Pierra Augusta Renoira (1841–1919).

Sorta renoirciv ima kar zapleteno in bogato zgodovino nastanka sortnega imena. Prvotno ime je bilo renoir. Takratno ime je sorta dobila po znanem francoskem umetniku, slikarju impresionistu Pierru Augustu Renoirju. Kasneje je bilo ime dvakrat spremenjeno. Najprej v ime civren ter nato v današnje poimenovanje renoirciv. To poimenovanje poleg imena znanega slikarja vsebuje tudi kratico civ, ki je kratica inštitucije, kjer je bila sorta vzgojena. Kje so vzroki pogostih preimenovanj imena? Verjetno sta razloga vsaj dva. Eden je v zaščiti imena znanega francoskega umetnika ter s tem omejitvi njegove uporabe, drugi pa v iskanju dovolj kakovostnega ter pomenljivega imena za sorto.

RENOIRCIV je italijanskega porekla, vzgojena je bila v konzorciju CIV iz Ferrare. Znana je tudi pod tržnim imenom rene. Je križanec selekcije z oznako FG-88 s selekcijo z oznako B9-5. Po zunanosti je sorta kar precej podobna kanadski reneti, zato je priljubljena pri ljubiteljih starih jabolk. Plod sorte renoirciv je okrogle do delno sploščene oblike. Osnovna rumeno barva je v večinskem delu ploda prekrita z rjavostjo. Na osončeni strani postanejo plodovi pogosto tudi živo rdeče obarvani. Drevo je srednje bujne in odprte rasti. Meso plodov je rumeno, čvrsto in sočno. Vsebnosti sladkorjev in kisline sta pri sorti renoirciv visoki. Čas zorenja je v zadnjih dneh avgusta ali petnajst dni pred zlatim delišesom. Skladiščenje je zelo dobro, v povprečnih razmerah skladiščenja plodovi zdržijo do konca aprila.

Stebričaste jablane – za majhne vrtove

Skupina sort stebričaste rasti je bila kot novost v sadni izbor za Slovenijo vključena leta 2010. Stebričaste jablane so značilne po svojem kompaktnem načinu rasti. Vendar to ni posebna vzgojna oblika ali poseben način rezi, temveč njihova genetska osnova, ki jim daje značilen videz. Razdalje med izraščajočimi poganjki so zelo majhne. Govorimo o drevesih z zelo kratkimi internodiji, razdaljami med dvema kolencema. Takšna drevesa ne zahtevajo skorajda nobene rezi. Zanimive so predvsem za sajenje v ohišnice ali za sadjarje vrtičkarje, ki imajo v svojem vrtu malo razpoložljivega prostora. Stebričaste jablane zaradi svojega ozkega in pokončnega načina rasti lahko sadimo na majhne razdalje, tudi v sestoj žive meje z razdaljo med sadikami okrog pol metra.

V sadni izbor so bile sprva vključene sorte, ki pripadajo prvi generaciji stebričastih jablan in so v svetu

med bolj poznanimi. To so štiri predstavnice blagovne znamke Ballerina®, in sicer bolero, charlotte, polka in waltz. Pri vseh navedenih sortah eno od starševskih sort predstavlja stebričasta jablana mc intosh wijcik. Je naravna mutacija znane in predvsem v Ameriki uveljavljene sorte mc intosh. To naključno mutacijo je leta 1960 odkril Wijcik. Danes so poznane že stebričaste jablane druge in tretje generacije, med njimi tudi takšne, ki so odporne proti jablanovemu škrlupu. Pozneje se je v sadni izbor naštetim sortam pridružila še novejša stebričasta sorta starcats. Stebričaste jablane rastejo relativno počasi, zato priporočamo vzgojo na srednje bujnih podlagah (M 26, M 7, MM 106, MM 111).

Nobena od navedenih jablanovih sort stebričaste rasti ni bila zavarovana na ravni EU glede žlahtniteljskih pravic sorte (CPVO).

Preglednica 6: Sorte jablan stebričaste rasti, predstavljene s starševskim parom

SORTA	STARŠEVSKI PAR
Bolero	mc intosh wijcik × greensleeves
Charlotte	mc intosh wijcik × greensleeves
Starcats	bolero × elstar
Polka	mc intosh wijcik × zlati delišes
Waltz	mc intosh wijcik × zlati delišes

Nasad stebričastih jablan

BOLERO (-10)

IZVOR SORTE: poskusna postaja East Malling Research Station, Kent, Anglija

STARŠEVSKI PAR: mc intosh wijcik × greensleeves

BARVA PLODA OB OBIRANJU: svetlo zelena do rumenkasto zlata

OBLIKA PLODA: okrogel do rahlo sploščen

VELIKOST PLODA: srednje velik

OKUS PLODA: rahlo kisel

ČAS OBIRANJA: v začetku septembra oz. 10 dni pred sorto zlati delišes

OBLIKE:

okrogla

sploščena

kopasta

zvonasta

jajčasta

valjasta

Drevesa stebričastih jablan s svojo vitkostjo spominjajo na vitke plesalke balerine. Tako je bila prva generacija sort stebričastih jablan združenih pod blagovno znamko Ballerina®, kar v prevodu pomeni plesalka. Pod to blagovno znamko so bile združene naslednje sorte stebričastih jablan: bolero, charlotte, flamenco, polka in waltz. Z izjemo imena charlotte so vsa imena povezana z različnimi slogi oziroma zvrstmi plesa.

BOLERO je stebričasta sorta, poznana tudi pod imenom tuscan. Manj poznano poimenovanje zanjo je emerald spire. Je križanec sorte mc intosh wijcik s sorto greensleeves (james grieve × zlati delišes). Vzgojena je bila na angleški poskusni postaji East Malling Research Station, Kent. Plodovi so svetlo zeleni z zlato rumenim sijajem ter srednje veliki. Oblika ploda je okrogla do rahlo sploščena. Okus je rahlo kisel in podoben sorti james grieve. Zori v začetku septembra, približno deset dni pred sorto zlati delišes. Plodovi niso primerni za daljše skladiščenje, zato jih je treba čim prej pojesti.

NOVE SORTE JABLAN, ki so predstavljene v knjigi, so bile kot novosti strokovnih priporočil vključene v Sadne izbore za Slovenijo v tem stoletju.

Sorte so vsebinsko razdeljene v tri skupine.

V prvi so sorte, ki niso odporne proti jablanovemu škrlupu. Predstavljenih je 20 sort.

Drugo predstavljajo sorte, ki so genetsko odporne proti tej glivični bolezni, znotraj te skupine je predstavljenih 43 sort. Zadnja skupina so stebričaste jablane, v knjigi je predstavljenih pet sort.

Stebričaste sorte zaradi svoje značilne zbite rasti priporočamo predvsem za majhne vrtove, sortni izbor prvih dveh skupin pa tako za tržno pridelavo kot za pridelavo jabolk v vrtovih ljubiteljskih sadjarjev.

CENA: 23 EUR

www.zalozba.kmeckiglas.com